

Markovics Milán Mór őrnagy:

A VALLÁS ÉS A BIZTONSÁG KAPCSOLATÁRÓL A LUDOVIKA KIADÓ ÁLTAL MEGJELENTETETT KÖTET KAPCSÁN

A SZERZŐRŐL:

Markovics Milán Mór őrnagy, a Nemzetközi Közszolgálati Egyetem Eötvös József Kutatócentrum Vallás és Társadalom Kutatóintézetének tudományos segédmunkatársa

Új kötet jelent meg a Ludovika Kiadó gondozásában *Vallás és biztonság kapcsolatának egyes kérdéseiről* címmel, Petruska Ferenc és Ujházi Lóránd szerkesztésében. A 280 oldalas, 15 szerzőt felvonultató mű különböző szakterületek kutatóinak munkáit foglalja magában. Akár hadtudománnyal, akár nemzetközi politikával, esetleg biztonságpolitikával vagy vallástudománnyal foglalkozik valaki, ez a könyv már a címe miatt is figyelemfelkeltő lehet számára, de a tartalma okán még inkább. A téma magyar nyelvű szakirodalma ugyanis nem túl bőséges, vagyis akik e terület multi- és interdiszciplináris megközelítésű kifejtésére kíváncsiak – akár mert ezt kutatják, akár mert valamelyik oldal (vallástudományok, nemzetközi politika vagy biztonságpolitika) felől érkeznek –, azok egy kevésbé publikált kutatási terület kiadványára bukkanhatnak.

A könyv előszavát *Koltay András*, a Nemzeti Közszolgálati Egyetem korábbi rektora írta. Több nézőpontból hangsúlyozza a könyv kutatási témájának jelentőségét, és előrevetíti annak jövőbeli fontosságát is. A szerkesztők előszavának hiányában nem derül ki, hogy milyen célokkal, indítással és milyen logika alapján állították össze a kötetet. Általánosságban viszont látszik, hogy az elméleti kérdésektől indulva halad a kötet a földrajzilag jobban behatárolható altémák felé, bár ez nem minden esetben érvényesül.

Az első, ami feltűnik a kötet fellapozásakor, a könyv elején lévő tartalomjegyzék, amit a kötet többi részéhez képest kisebb betűmérettel szedtek, ugyanakkor kiemelés és dőlt betűtípusok nélkül, emiatt egybefolyik, amit a behúzás használata részben kiküszöböl. Tekintve, hogy különböző szerzők eltérő témájú tanulmányait sorolja fel, a félkövér betűszedés – a szerző és cím tekintetében – jobban átláthatóvá tette volna. Másfelől azonban nagy segítség az olvasónak, hogy a címeken túl az alfejezeteket is feltüntették.

A szerzők a vallás és biztonság területével foglalkozók számára már ismerősek lehetnek. Van közöttük teológus, jogász, orientalista is, akik végzettségük vagy művelt tudományuk által kapcsolódnak ehhez a területhez. Egy részük egyébként a Nemzetközi Közszolgálati Egyetem Eötvös József Kutatócentrum Vallás és Társadalom Kutatóintézetének munkatársa, illetve ezen egyetem radikalizmus és vallási szélsőségeség szakirányú továbbképzési szak oktatója. Ennek hangsúlyozása a kötet és egyes szerzők írásainak szakmai hitelességet erősítette volna az olvasóban, mert ugyan manapság könnyen lehet az interneten tájékozódni a szerzőkkel kapcsolatban, mégis hasznos lett volna felsorolni végzettségüket, kutatási területüket, egyetemi beosztásukat. Üdvözlendő azonban, hogy az egyes írások végén irodalomjegyzék található, ami segíthet a további kutatásban.

Jól olvasható méretű betűkkel szedték a tanulmányokat. Az elsőt *Török Csaba* (teológus) írta, aki a vallási szélsőség fogalmát vizsgálja a filozófiában és a teológiában. Bár nem kimerítően, de néhány fogalmat tisztázni igyekezik, amely abban segítheti az olvasót, hogy az olyan széles körben ismert kifejezéseket, mint például fundamentalizmus vagy fanatizmus, ne szinonimaként értelmezze. Ugyanakkor a szélsőség jelenségével kapcsolatban is felvet néhány elgondolkodtató szempontot.

Schanda Balázs (alkotmányjogász) a vallásszabadság határait vizsgálja tanulmányában. Hét oldalon nehéz kimerítő módon írni a témáról, de a szerző nem is erre vállalkozik. Azokat a szempontokat tekinti át, amelyek alapján a vallás és a szabadság jelenségeit, illetve az államot vizsgálja, így adalékokkal szolgálhat a vallásszabadsággal kapcsolatos kutatásokhoz.

Petruska Ferenc alezredes (katonajogász) – egyben a kötet egyik szerkesztője – a hazai védelmi-biztonsági szabályozást és a migráció kapcsolatát vizsgálja jogi szemmel. Ez a tanulmány látszólag alig tartalmaz a vallással kapcsolatos megjegyzéseket, ellenben éppen ez mutatja, hogy a jogi szabályozásban a tanulmányban szereplő pandémiás tényezővel együtt közvetetten is számos tényező hat a vallásra, illetve a vallásos emberekre, akik kivándorolni kényszerülnek lakóhelyüktől távoli földrészek felé.

Kuminetz Géza (teológus, kánonjogász) a háború fogalmát járja körbe a keresztény vallásbölcseletben. A főként katolikus nézőpontból megírt tanulmány több oldalról bemutatja és indokolni is szeretné, hogy a háború fogalmához nem távolságtartó módon, hanem azt alaposan körbejárva és köré rendszert alkotva alakult a keresztény bölcselet, és ebből erkölcsi következmények is levonhatók, de legalábbis ilyen értelemben minősíthetővé válik egy adott fegyveres konfliktus.

Gájer László (teológus, kánonjogász, politológus) az igazságos háború modern alapelveinek katolikus gyökereiről ír. Az előző tanulmányban már felvezetett és részben bemutatott alapelvet Aquinói Tamás, Francisco de Vitoria és Francisco Suárez írásain keresztül mutatja be, eljutva arra a következtetésre, hogy a háború és a katolikus gondolkodás nem zárja ki egymást.

Boda Mihály (filozófus, történész) tanulmányában az igazságos háború hagyományát vizsgálja Európában és a Távol-Keleten (Kínában). Az előző tanulmányok tematikájától nem eltávolodva, sőt felvezetésében hasonló módon mutatja be, de végül nagyrészt a Kelet szempontjából láttatja a kérdést, ami által a különbségeket is megvilágítja.

Maróth Miklós (filozófiatörténész, klasszika-filológus, orientalista) a Közel-Kelet vallásai vizsgálatának fontosságára hívja fel az olvasó figyelmét. Először a három nagy vallásnak – a kereszténységnek, az iszlámnak és a judaizmusnak – a bemutatását olvashatjuk, ugyanakkor nem egy vallásokat ismertető könyv módszertanával, hanem rendkívül röviden, mégis olyan elemeket kiemelve, amelyek segítségével megláthatunk néhány összefüggést ezen vallások között, illetve kapcsolatukat a görög gondolkodással. Ezen összefüggések és az egyes vallásokat bemutató gondolatok révén az olvasó egy-egy vallás mélyebb ismerete nélkül, de az összefüggéseket látva is sok, a vallással kapcsolatos jelenséget megérthet.

Siposné Kecskeméthy Klára ezredes a vallási közösségek földrajzi elhelyezkedéséből adódó változásokról ír. A színes ábrákkal tűzdelt írás elolvasása után nemcsak kihagyhatatlannak tűnik majd a földrajzi szempont figyelembevétele a vizsgált témakörben, de a vallásföldrajz fogalma is érthetővé válik. A földrajzi-politikai határok és a vallások egymásra hatása nagy segítség lehet az olvasónak, ha a vallás és a biztonság különféle jelenségeit szeretné vizsgálni.

Frivaldszky János (jogfilozófus, politológus) a már korábban több tanulmány által érintett igazságos háborút vizsgálja a morálfilozófia szemszögéből, katolikus szemmel, az első világháború idejére fókuszálva. A szűkre szabott terjedelem ellenére egy, a többi tanulmányhoz képest hosszabb írással találkozunk, amely azonban a morálfilozófiai és jogi vonatkozásokkal megtűzdelt gondolatai által megérteti az első világháborúba torkolló előzmények folyamatát. Emellett a szerző a világháború következményeiről is szót ejt, nagy gondolkodókat idézve pedig levon olyan tanulságokat, amelyek egyszerre adnak reményt és szembesítik az olvasót a rideg valósággal.

Király Mihály István Izrael állam biztonságának egyik szempontját vette górcső alá, kiemelve a Neturei Kartát és a vallásos cionizmust mint vizsgálati tényezőt. A tanulmányból megtudhatjuk, hogy Izraelen belül is vannak fanatikus, politikailag szélsőséges személyek, illetve csoportok. Ezek felderítése és elválasztása nélkülözhetetlen, hogy egy állam – ez esetben Izrael –, a belső politikai szélsőségeit el tudja választani az elkötelezett, de nem extrémista elemektől, ezáltal fokozottan figyelve a külső veszélyekre.

Csutak Zsolt (*Amerika-kutató*) Amerikába kalauzolja el az olvasót, az újkeresztény vallásos eszméknek az európaiktól eltérő módon jelenlévő domináns szerepét bemutatva. Az időnként irracionális végletekig jutó vallásosságot, a politikai érdekektől nem független domináns újkeresztény közösséget és mentalitást elemezve eljutunk a szerző segítségével napjaink USA-politikájának kissé jobb megértéséhez is.

Novák-Varró Virág (nemzetközi tanulmányok) Afganisztán sokszínű vallási világát mutatja be néhány, az ország biztonsága szempontjából releváns és hangsúlyos információ révén.

Mihók Sándor az ortodox egyháznak a ciprusi konfliktusban játszott szerepéről ír. A történelmi áttekintés után a politikai következményekről (beleértve a kettészakadást és az ezzel párhuzamos konfliktust Görögország és Törökország között) ír a szerző és a vallás, nevezetesen az ortodoxia szerepét és annak jelentőségét hangsúlyozza, illetve indokolja.

A könyv másik szerkesztője, *Ujházi Lóránd* (teológus, kánonjogász, nemzetbiztonsági szakember) a gyűlölet és a párbeszéd jelenlétét és lehetőségeit katolikus szempontból vizsgálja a vallások viszonyában. A II. vatikáni zsinat és II. János Pál pápa magyarországi látogatása az olvasó előtt nemcsak vallási eseményként, hanem a nemzetközi és nemzeti politika releváns történéseként tárul fel.

Kaló József (történész) Szombathelyi Ferenc vezérezredes, a Honvéd Vezérkar főnöke szolgálatában fellelhető vallási motívumokat mutatja be. Az értékrendje miatt többféle politikai irányból is meghurcolt katonai vezető bemutatása egyben arra is felhívja a figyelmet, hogy a vallás és a biztonság nemcsak a nemzetközi közeg politikai döntései és intézményei, hanem egy vezető által is változik és hat vissza a politikára, illetve a biztonság területeire, esetleg egy fegyveres konfliktusra. Ez jól mutatja, hogy az említettekkel kapcsolatban a vallási elem vizsgálata nélkül lehetetlen pontos elemzéshez és eredményekhez jutni.

A keményborítós kötet tehát egy tanulmánygyűjtemény, amelyben a szerzők a vallás és biztonság témájára fókuszálva mutatnak be egy-egy részterületet általában saját szakterületük mentén, illetve abból kiragadva egy altémát. A tárgykör kevésbé ismert mivolta miatt érdemes lett volna egy szerkesztői jegyzet a könyvhöz, amely pontosan behatárolta volna a témát (hogy mi is a vallás és a biztonság, amihez igazodtak a szerzők), ugyanakkor e két témakör behatárolja a lényegét: a fegyveres konfliktusok, háború, terrorizmus, vallási szélsőségek és a vallás viszonyában történt vizsgálódásokat foglalja össze a kötet.

Összességében hiánypótló munkáról van szó, különösen a vallás és biztonság témájában magyar nyelven elérhető szakirodalmat tekintve. A téma kutatói számára már csak a hasznos információk és megközelítések miatt is alapvetőnek tekinthető a kiadvány, de azok számára,

akik csak a vallás, vagy csak a biztonság (értve ezalatt a nemzetközi politikát, hadtudományt és a biztonságpolitikát is) területéről érkeznek, segíthet bővíteni a szakmai látókörüket, és erősítheti bennük a multi- és transzdiszciplináris kutatások jelentőségét, indokoltságát is.

Vallás és biztonság kapcsolatának egyes kérdéseiről.

Szerkesztette: Ujházi Lóránd és Petruska Ferenc.

Ludovika Kiadó, Budapest, 2021, 280 oldal.